

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

CHRISTIANSSÆDE

LOLLAND KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	20.01.2012
Besigtiget af:	Simon Harboe
Journalnummer:	2010-7.82.07/360-0001
Kommune:	Lolland Kommune
Adresse:	Kristianssædevej 3C, 4930 Maribo
Betegnelse:	Christianssæde
Fredningsår:	1918
Omfang:	<i>Hovedbygningen (1690, antagelig ombygget ca. 1740 og 1878-84, brændt 1979, genopført efter brand 1986)</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Christianssæde ligger midt i et parklignende landskab, omgivet af træer og en bred voldgrav. Bygningens ydre er efter en brand i 1980 blevet genopført i nye materialer.

Christianssæde er en symmetrisk og rektangulær, to etager høj konstruktion i blank mur af røde teglsten, som afsluttes af et helvalmet, rødt teglstenstag med to skorstenspiber.

Mod syd har bygningen en dobbeltløbstrappe samt en kraftigt fremspringende, pilasterindrammet midtrisalit med portal, inskription, våbenskjold og trekantfronton. Mod nord har bygningen en ligeløbstrappe samt et pilasterindrammet midterparti med to døre, våbenskjold og trekantfronton. Bygningens vinduer er nyere, traditionelle vinduer.

I det indre står bygningen uden ruminddeling og faste dæk, på nær nyere, blanke mure i gule og røde sten, som delvist markerer den tidligere rumstruktur. Fra stueplan er der kig til bræddeundertaget samt til etageadskillelsernes konstruktion, som består af limtræsdragere og krydsfinerplader.

— BYGNINGSHISTORIE

Christianssæde bar frem til 1729 navnet Tåstrup og var oprindeligt en udflyttet hovedgård fra Skørtinge, hvis historie kan spores tilbage til 1300-tallet. I den østlige del af kælderen under den nuværende hovedbygning findes hovedbygningens forgænger i form af rester af et middelalderligt stenhus.

Den nuværende høje, tætsluttende hovedbygning er et af de tidligste danske eksempler på et barokt herresæde opført omkring 1690 af ejeren Regitze Sophie Vinds (1660-92) anden mand Jens baron Juel

(1631-1700). Oprindeligt indgik hovedbygningen – placeret tilbage trukket på et dobbelt voldsted med to staldgårdsbygninger på holmen foran – i et større sammenkomponeret anlæg med en foranliggende symmetrisk avlsgård og den bagvedliggende have, hvortil der oprindeligt ikke var adgang fra hovedbygningen. Tilbage af det oprindelige anlæg er den ydre voldgrav om de oprindeligt to holme samt aksens ud i Christianssædeskoven gennem den tidligere barokhave.

Hovedbygningens beboelse lå placeret omkring stueetagens store vestibule, der rummede husets paradetrappe til overetagen – beletagen – som var reserveret til selskabelighed. Bygningens rumdisponering bar præg af barokkens komfortable og smidige indretning udstyret med bl.a. jernovne, vinduesskodder og helpanelerede ydervægge. Mod haven var bygningen oprindeligt forsynet med to hemmelighedskarnapper.

Bygningens facader stod ved opførelsen kalket eller anstrøget med oliefarve og var forsynet med bemalede dekorationer. Kun enkelte af facadens dekorationer stod oprindeligt i sandsten. Vinduerne var af engelsk type med blyindfattede ruder.

Efter i en længere periode at have stået tom blev Tåstrup i 1729 erhvervet af Christian Ditlev greve Reventlow (1671-1738), som ophøjede gården til hovedsæde i grevskabet Christiansborg – fra 1741 benævnt Christianssæde. Hovedbygningen undergik kort efter en større ombygning – muligvis i forbindelse med at sønnen Christian Detlev greve Reventlow (1710-75) med hustru tog bolig på stedet.

Ombygningen medførte flere ændringer i facadeudsmykningen, der bl.a. blev forsynet med joniske søjler på midtrisalitten og nye vinduesindfatninger, ligesom valmtaget erstattedes af et mansardtag – formentlig udført for at skaffe mere plads i hovedbygningen – og midtrisalittens afslutning ændredes til en udsigtsbalustrade.

Indvendigt undergik hovedbygningen i 1774 en modernisering, formentlig efter at planerne om en større udvidelse blev opgivet. I 1851 blev parken omlagt i forbindelse med, at avlsgården blev nyopført efter brand på afstand af hovedbygningen.

I forlængelse af at Benedicte Christiane enkegrevinde Reventlow (1834-93) tog bolig på Christianssæde i 1875 iværksattes 1878-83 ved arkitekt H.A.W. Haugsted (1832-1912) og murermester Christian Peter Wienberg en større ombygning. Havefacadens to karnapper – som i 1700-tallet havde afløst de oprindelige hemmelighedskarnapper – fjernedes, og den nuværende trekantsfronton opsattes, ligesom forbindelsen til haven etableredes. Samtidig blev vinduerne udvidet og forsynet med cementindfatninger, en ny hovedportal tilført, mens

murværket fornyedes og sokkelkvaderpudset opsattes. Nye pilastre indhuggedes i murværket, murkronen forhøjedes og mansardtaget ændredes ligeledes. Indvendigt fornyedes bygningen og kun få oprindelige dekorationer blev bevaret.

Efter at Reventlow-slægten i 1930'erne afhændede hovedbygningen, blev den i 1952 erhvervet af Lolland-Falsters Plejehjemsforening, der ved arkitekt Albert Pedersen indrettede børnehjem i bygningen. I 1979 brændte taget og dele af interiøret, og efter i en årrække at have stået afdækket af presenninger, måtte bygningen i 1983 efter Statens Bygningsfredningsfonds overtagelse undergå en omfattende renovering, da ægte hussvamp havde bredt sig i træværket. Alt træværk måtte destrueres og arkitekt Jens Christian Varming forsøgte ud fra arkivalske studier og observationer i det udbrændte tag at tilbageføre tagformen til den billigere oprindelige form, ligesom han renoverede eksteriøret. Midtrisalittens afslutning måtte nyfortolkes, da den oprindelige ikke lod sig aflæse.

Efter bygningen var kommet under fast tag solgtes hovedbygningen i 1987, og siden har den henstået uden videre renoveringsarbejde med et råt indre uden faste etageadskillelser.

— KILDER

Jens Christian Varming; Christianssæde i; Antikvariske Studier 6, Fortidsminder og Bygningsbevaring, Fredningsstyrelsen, 1983

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Christianssæde ligger i et parklignende landskab, omgivet af store træer og en bred voldgrav. Til trods for at en kilometerlang snorlige barokallé endnu fører ud i den bagvedliggende skov fra hovedbygningens haveterrasse fører ingen veje eller stier frem til bygningen, og utilgængeligheden samt den solitære placeringen 'midt i naturen', giver Christianssæde monumentets karakter.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Christianssædes kulturhistoriske værdier knytter sig til de, for sin samtid nyskabende, barokke elementer, som er synlige i bygningen.

Det gælder for det første hovedbygningens symmetriske, rektangulære og vertikalt orienterede ydre, der tydeligt trækker på den tidlige hollandske barok, som frem til 1700 var toneangivende i de få nyopførte barokke herresæder på de danske herregårde.

For det andet gælder det bygningens centrale placering i et aksialt opbygget anlæg, som inkluderer den nu forsvundne avlsgård, den brede, ikke forsvarsrelaterede voldgrav samt flere alléer.

Ydermere har Christianssæde bevaret enkelte historiske spor i sydsidens trappe og hoveddør, som begge stammer fra 1885, samt den oprindelige inskription, som sidder over portalen. Hovedbygningens åbning mod haven og den forsvundne sammenhæng med produktionsanlægget vidner desuden om de ændringer i herskabslivet, som fandt sted i 1800-tallets sidste halvdel

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Christianssædes arkitektoniske værdier knytter sig i det ydre til den elegante, vertikalt orienteret bygningskrop, hvis symmetri er gennemgående. Særligt den stringente vinduessætning og trekantfrontonerne er medvirkede hertil. Den vertikale orientering understreges af det høje, valmede tag, samt af sydsidens monumentalpilastre og portal.

Christianssæde er endvidere kendetegnet ved en enkel, dekorativ udsmykning i form af hvidkalkede pilastre og portal, centralt placerede våbenskjolde og inskription, samt festoner mellem stueetage og beletage.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I bygningens ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til formen, symmetrien og den vertikale orientering, herunder vinduernes placering og midtrisalittens centrerede udsmykning. Hertil kommer sydsidens oprindelige inskription.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.